

Zpráva Nejvyššího soudu ČSR ze dne 04.06.1981, sp. zn. Cpj 13/81, ECLI:CZ:NS:1981:CPJ.13.1981.1

Číslo: 55/1984

Právní věta: K niektorým ďalším otázkam uplatňovania ustanovení Zákonníka práce /1/ o zodpovednosti za schodok na zverených hodnotách, ktoré je pracovník povinný vyúčtovať /2/

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 04.06.1981

Spisová značka: Cpj 13/81

Číslo rozhodnutí: 55

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Zpráva

Hesla: Dokazování, Náhrada škody, Náhrada škody zaměstnancem, Odpovědnost za schodek na svěřených hodnotách, Organizace socialistické, Rozhodnutí jiných orgánů, Rozhodnutí soudu, Smír soudní, Upozornění, Úroky

Předpisy: 65/1965 Sb. § 11 ods. 2

§ 176 ods. 2

§ 177 ods. 1

§ 242 ods. 1 písm. a 54/1975 Sb. § 46 40/1964 Sb. § 420

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 55/1984 sb. rozh.

K niektorým ďalším otázkam uplatňovania ustanovení Zákonníka práce 1) o zodpovednosti za schodok na zverených hodnotách, ktoré je pracovník povinný vyúčtovať 2)

(Zo správy o rozhodovaní súdov Slovenskej socialistickej republiky vo veciach týkajúcich sa zodpovednosti za schodky na zverených hodnotách, prerokovanej a schválenej občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu SSR 4. 6. 1981, [Cpj 13/81](#))

Podmienky zodpovednosti za schodok na zverených hodnotách, ktoré je pracovník povinný vyúčtovať Dohoda o hmotnej zodpovednosti

V případech zodpovednosti za schodok na zverených hodnotách, ktoré je pracovník povinný vyúčtovať, sa zavinenie pracovníka predpokladá. To je odôvodnené potrebou zvýšenej ochrany majetku v socialistickom vlastníctve, najmä pri hospodárení s peniazmi, ceninami, tovarom, zásobami

materiálu alebo inými hodnotami. Tým je súčasne opodstatnená aj požiadavka spoľahlivého zistenia toho, či medzi organizáciou a pracovníkom (pracovníkmi) bola uzavretá dohoda o hmotnej zodpovednosti, prípadne či bola uzavretá platne.

Jednou z podmienok platnosti dohody o hmotnej zodpovednosti je existencia pracovnoprávneho vzťahu medzi účastníkmi, t. j. pracovného pomeru alebo dohody o pracovnej činnosti.

V zmysle ustanovenia § 176 ods. 2 Zák. práce je písomná forma ďalšou podmienkou vzniku platnej dohody o hmotnej zodpovednosti.

Podľa ustanovení § 11 ods. 2 a § 242 ods. 1 písm. a) Zák. práce môže pracovník platne uzavrieť dohodu o hmotnej zodpovednosti len po dovŕšení 18 rokov veku.

Zisťovanie existencie dohody o hmotnej zodpovednosti len tým spôsobom, že sa súdy uspokojujú so zhodným prejavom účastníkov o tom, že dohoda bola uzavretá, nedáva záruku správneho zistenia skutočného stavu veci a teda ani správneho rozhodnutia vo veci. Evidencia hospodárskych prostriedkov

Skutočné stavy hospodárskych prostriedkov sa zisťujú fyzickou inventúrou. Potreba, termíny a spôsob vykonania inventúry sú upravené vyhláškou č. 155/1971 Zb. a ustanovením § 46 nariadenia vlády ČSSR č. 54/1975 Zb. Nevykonanie inventúry síce nemá vplyv na platnosť dohody o hmotnej zodpovednosti, organizácia však musí dokazovať stav hodnôt iným spoľahlivým spôsobom; spravidla sa organizácia pri nevykonaní inventúry dostáva do dôkaznej núdze.

Vzhľadom na to, že fyzická inventúra je prakticky jediným spôsobom zisťovania hospodárskeho stavu a teda aj schodku, je nevyhnutné, aby súdy zisťovali, či bola vykonaná podľa ustanovení vyhlášky č. 155/1971 Zb. Správnosť inventúry však súdy často nezisťujú, prípadne iba v tých prípadoch, v ktorých pracovník proti správnosti vykonania inventúry niečo namieta. V takých prípadoch súdy vykonávajú dokazovanie vypočutím účastníkov, členov inventarizačnej komisie a najmä znaleckým posudkom.

Napr. Okresný súd Bratislava-vidiek vo veci sp. zn. 10 C 50/79 nezisťoval správnosť postupu pri inventarizácii, hoci žalovaný hmotne zodpovedný skladník namietal, že do inventarizačných zoznamov boli uvedené nesprávne ceny (tzv. kalkulačné ceny) a že do nich bol zahrnutý aj vyradený tovar. Ďalej namietal, že niektoré tovary boli dodávané priamo do kuchyne, takže nimi bol zaťažovaný, ale podpísané výdajky sa u neho nemohli nachádzať. Súd nevykonával v tomto smere žiadne dokazovanie, s týmito námietkami sa nezaoberal, a to ani v dôvodoch rozsudku, ktorým žalobe vyhovel.

Takisto Okresný súd v Dunajskej Strede vo veci sp. zn. 3 C 214/80 nezisťoval spôsob prevzatia hodnôt a správnosť postupu pri inventarizácii a zaoberal sa len vyčíslením sporného schodku.

V organizáciách dochádza k inventarizácii pri uzavieraní dohôd o hmotnej zodpovednosti, z príležitosti prevedenia, preloženia, prípadne absencie pracovníka.

Samostatnú kategóriu zisťovania schodku predstavujú prípady schodkov hmotne zodpovedných vodičov a závozníkov, ktorých zúčtovacie obdobie je časovo obmedzené prevzatím tovaru v sklade a jeho odovzdaním do predajne. V týchto prípadoch sa inventúra nevykonáva, ale pre posúdenie správnosti vyúčtovania sa vychádza z dokladu o prevzatí a odovzdaní konkrétneho tovaru. Zánik dohody o hmotnej zodpovednosti

Podľa ustanovenia § 177 ods. 1 Zák. práce môže pracovník odstúpiť od dohody o hmotnej zodpovednosti, ak sa prevádza na inú prácu, ak sa zaraďuje na iné pracovisko alebo sa prekladá. V

prípade spoločnej zodpovednosti môže od dohody odstúpiť aj vtedy, ak je na pracovisko zaradený iný pracovník, alebo ustanovený iný vedúci, prípadne zástupca vedúceho.

Dohoda o hmotnej zodpovednosti zaniká dňom skončenia pracovného pomeru alebo dňom odstúpenia od tejto dohody (§ 177 ods. 2 Zák. práce).

Vo veci Okresného súdu v Michalovciach sp. zn. 8 C 1319/79 bol zistený schodok v sume 25 430,40 Kčs za obdobie od 2. 2. 1978 do 21. 5. 1979 a žalovaná skončila pracovný pomer 31. 7. 1978. Týmto dňom súd považoval dohodu o hmotnej zodpovednosti za zaniknutú, zaviazal však správne žalovanú nahradiť schodok v podiele na ňu pripadajúcom z toho dôvodu, že nepožiadala o vykonanie inventúry.

Vo veci Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi sp. zn. 1 C 1384/79 vedúca skladu v liste adresovanom vedúcemu závodu vyhlásila, že odstupuje od dohody, lebo jej neboli vytvorené podmienky pre uskladnenie obalov. Súd preto zamietol žalobu s poukazom na ustanovenie § 176 ods. 3 Zák. práce.

Pozornosť treba venovať prípadom, v ktorých dohoda o hmotnej zodpovednosti nebola uzavretá so všetkými pracovníkmi, ktorí mali prístup k prevzatým hodnotám a mali možnosť s nimi disponovať. 3)

Vo veci sp. zn. 5 C 358/79 Okresného súdu v Starej Ľubovni žalovaná namietala, že v prevádzke bola okrem nej zamestnaná aj ďalšia pracovníčka, ktorá podľa všetkého neuzavrela dohodu o hmotnej zodpovednosti. Súd tomuto tvrdeniu nevenoval pozornosť, a to napriek tomu, že táto pracovníčka podľa tvrdenia žalovanej mala byť vedúcou prevádzky (denný bar), a zaviazal iba žalovanú nahradiť celý schodok v sume 5780 Kčs. Zbavenie sa zodpovednosti pracovníka za schodok.

Aj pri posudzovaní zbavenia sa pracovníka zodpovednosti za schodok treba mať na zreteli, že jednou z podmienok zodpovednosti pracovníka za schodok je jeho zavinenie, ktoré sa v prípade vzniku schodku predpokladá.

Vo veci sp. zn. 7 C 6/80 Okresného súdu Bratislava-vidiek bola žalovaná hmotne zodpovedná skladníčka (v sklade pracovala sama) v zúčtovacom období od

1. 11. 1978 do 1. 12. 1979 práceneschopná. Vzhľadom na to, že výroba musela pokračovať aj počas jej neprítomnosti, jej nadriadený pracovník sám, prípadne v prítomnosti inej osoby, niekoľkokrát v tomto zúčtovacom období disponoval s materiálom, uloženým v sklade, bez toho, že by bola vykonaná inventúra. Súd na túto skutočnosť vôbec neprihliadol a nezaoberal sa tým, či za daných okolností žalovaná za vzniknutú škodu zodpovedala. V rozsudku súd vyslovil, že žalovaná je zodpovedná za schodok (17 242 Kčs), ktorý spôsobila z nedbanlivosti hlavne tým, že materiál zo skladu nevydávala vždy výdajkou, ale občas sa obmedzila na podchytenie výdaja poznačením na papier. Náhradu škody, ktorá bola uplatnená ako nárok podľa ustanovenia § 176 ods. 1 Zák. práce, posúdil podľa ustanovenia § 172 ods. 1 Zák. práce domnievajúc sa, že žalovaná spôsobila škodu z nedbanlivosti; pritom najprv uviedol, že na ňu pripadá podiel 1965 Kčs rovnajúci sa jednomesačnému zárobku, ale za použitia ustanovenia § 183 ods. 1 Zák. práce jej túto náhradu znížil na dvojnásobok mesačného priemerného zárobku aj s ohľadom na to, že ku vzniku schodku došlo tiež zavinením zo strany organizácie. Odôvodnenie rozsudku nemalo teda základ v zistenom skutočnom stave, bolo nezrozumiteľné a nepreskúmateľné.

Pracovník sa zbaví zodpovednosti celkom, prípadne sčasti, ak preukáže, že schodok vznikol celkom alebo sčasti bez jeho zavinenia (§ 176 ods. 3 Zák. práce).

Ak schodok vznikne bez zavinenia pracovníka, súdy žalobu o náhradu škody proti nemu správne zamietajú, prípadne pri čiastočnom zavinení žalobe vyhovejú iba čiastočne.

Okresný súd v Banskej Bystrici vo veci sp. zn. 7 C 146/80 zamietol žalobu po zistení, že pracovníci nemali vytvorené riadne pracovné podmienky a nebolo v ich možnostiach chrániť majetok, keďže skladové priestory nevyhovovali a do skladu mali prístup rôzne iné osoby.

Mestský súd v Košiciach vo veci sp. zn. 6 C 979/77 žalobe voči vedúcej predajne čiastočne vyhovel a čiastočne ju zamietol po zistení, že dvere vedúce do skladu predajne z chodby neboli zabezpečené proti vniknutiu do skladu, takže bolo možné cez ne odcudzovať tovar, pričom inventarizácia bola vykonaná až po siedmich dňoch od zistenia závady.

Súdy sa musia podrobne zaoberať otázkou, či medzi skutočnosťou, pre ktorú sa hmotne zodpovedný pracovník zbavuje zodpovednosti celkom alebo sčasti, a schodkom je príčinná súvislosť.

Ako dôvod úplného alebo čiastočného zbavenia sa zodpovednosti pracovníka súdy správne považujú nevykonanie inventarizácie v sklade pri práceneschopnosti pracovníčky, počas ktorej s materiálom, za ktorý hmotne zodpovedala, manipulovali tretie osoby, ďalej práceneschopnosť pracovníčky počas rozhodujúceho obdobia, umiestnenie predajne i skladu v nevyhovujúcich miestnostiach a nedostatočný počet pracovníkov v predajni a s tým súvisiaci nedostatočný dozor, neurobenie kádrových opatrení po zistení napr. predchádzajúceho vyššieho schodku a pod.

Okresný súd v Nitre vo veci sp. zn. 7 C 132/80 však nesprávne zamietol žalobu o zaplatenie 167 Kčs, pripadajúcich na žalovanú ako hmotne spoluzodpovednú pracovníčku, keď vychádzal iba zo zistenia, že v sklade, kde pracovala aj žalovaná, bol vedúcim pracovník, ktorý mal súdom zakázané vykonávať funkciu spojenú s hmotnou zodpovednosťou. Podľa názoru súdu postačovalo, že vedomým ponechaním takéhoto pracovníka vo funkcii vedúceho bol vyvolaný taký stav, že žalovaná nemôže zodpovedať za škodu zistenú inventarizáciou.

Podľa ustanovenia § 176 ods. 3 Zák. práce sa pracovník zbaví zodpovednosti celkom, prípadne sčasti, ak sa preukáže, že schodok vznikol celkom alebo sčasti bez jeho zavinenia. Preukazovať tieto okolnosti je teda na pracovníkovi, ktorý uzavrel dohodu o hmotnej zodpovednosti. Skutočnosť, že organizácia napr. prijala na funkciu vedúceho skladu nespôsobilú osobu, znamená síce závažné porušenie povinnosti, nemá však sama za následok neplatnosť dohody o hmotnej zodpovednosti iného pracovníka. Sama táto skutočnosť nemôže mať za následok úplné zbavenie sa zodpovednosti pracovníka, lebo nepreukazuje, že schodok vznikol celkom bez zavinenia pracovníka, proti ktorému bol nárok uplatnený. Konkurencia zodpovednosti

V praxi súdov dochádza k posudzovaniu vzájomného vzťahu zodpovednosti podľa ustanovenia § 176 Zák. práce a podľa ustanovenia § 420 O. z. v prípadoch vlámaní do predajní alebo skladov socialistických organizácií.

Súdy správne žaloby proti hmotne zodpovedným pracovníkom zamietajú zásadne len vtedy, ak bolo preukázané, že zistený schodok vznikol v celom rozsahu len zavinením páchatelov trestného činu a ak za vzniknutej situácie bolo hmotne zodpovedným pracovníkom znemožnené so zverenými hodnotami hospodáriť a starať sa o ne (disponovať s nimi).

Napr. Okresný súd v Nových Zámkoch vo veci sp. zn. 6 C 1023/79 žalobu o náhradu schodku voči vedúcej predajne zamietol, lebo schodok vznikol len v dôsledku odcudzenia tovaru páchatelom trestného činu, ktorý bol v tejto veci takisto žalovaný, a to v rozsahu zisteného schodku, ako to žalovaný páchatel trestného činu sám aj priznal.

Vo veci sp. zn. 9 C 773/80 Okresný súd v Žiline, posudzujúc zodpovednosť hmotne zodpovedného pracovníka zároveň so zavinením neznámeho páchatela, dospel k záveru, že schodok vznikol celkom bez zavinenia žalovaného pracovníka. Vychádzal popri inom z toho, že pri ochrane majetku v

socialistickom vlastníctve neboli zistené žiadne nedostatky ani zo strany žalovaného, ktorý pracoval vo funkcii vedúceho predajne po dlhší čas bez akýchkoľvek chýb.

Vo veci sp. zn. 17 C 414/79 Mestského súdu v Košiciach bol odôvodnene uložený záväzok na náhradu schodku hmotne zodpovednému pracovníkovi a žaloba podaná proti žalovanému, ktorý sa do predajne vláma (a bol aj pristihnutý) bola zamietnutá, lebo preukázateľne spôsobil škodu len na zariadení predajne a bola vylúčená možnosť, že sám alebo ďalšie osoby sa dopustili aj krádeže tovaru.

Súdy musia vždy venovať potrebnú pozornosť rozhodujúcim skutkovým okolnostiam a súvislostiam pre posúdenie zodpovednosti hmotne zodpovedného pracovníka za vyúčtovanie zverených mu hodnôt a zodpovednosti občana za protiprávny zásah do majetkových práv organizácie a zabezpečovať si v tomto smere skutkové podklady potrebné pre rozhodnutie. Je nesprávne, keď niektorú súdu v prípadoch vlámania do predajne už vopred vychádzajú z predpokladu, že celá škoda bola spôsobená len rozkrádaním, a dôsledne neskúmajú, či a do akej miery sa hmotne zodpovední pracovníci zbavili zodpovednosti (pozri rozhodnutie uverejnené pod č. 40/1971 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk).

Okresný súd v Spišskej Novej Vsi vo veci sp. zn. 3 C 63/76 zamietol žalobu proti hmotne zodpovedným pracovníkom a náhradu schodku uložil zaplatiť žalovaným – vlamačom do predajne, hoci nebolo dostatočne preukázané, že manko bolo vyššie ako hodnota tovaru, ktorý páchatelia mohli odnieť, a že páchatelia inak neznemožnili so zverenými hodnotami

Okresný súd Košice-vidiek vo veci sp. zn. 6 C 1127/78 vyhovel žalobe len voči páchatelovi trestného činu rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve, nezisťoval skutkové okolnosti odôvodňujúce jeho výrok o zamietnutí žaloby voči hmotne zodpovednému pracovníkovi a svoje rozhodnutie založil na neoverených údajoch účastníkov.

V týchto veciach súdy často vychádzajú len z návrhov organizácií, ktoré sa paušálne domáhajú náhrady celého schodku len od páchatelov trestného činu alebo od hmotne zodpovedných pracovníkov, prípadne iba voči pracovníkov uplatňujú náhradu schodku pod podmienkou, že ich návrh nebude mať úspech voči iným osobám.

Napr. vo veci sp. zn. 10 C 2/80 Okresného súdu v Prievidzi žalujúca organizácie uplatnila náhradu zisteného schodku (26 480,10 Kčs) len voči dvom z dvadsiatich spoločne hmotne zodpovedných pracovníkov (proti vedúcemu a jeho zástupcovi) pri inak preukázanej skutočnosti vlámania (páchatelom odsúdeným trestným súdom) do prevádzkovej miestnosti, ktorá ostala po celú noc otvorená. Súd nesprávne posudzoval prípad podľa ustanovení o individuálnej hmotnej zodpovednosti a jeho pochybenie napravitel až odvolací súd.

Aj vo veci sp. zn. 8 C 1028/79 Okresný súd Košice-vidiek bez toho, aby sa presvedčil o tom, že hmotne zodpovední pracovníci sa zbavili celkom zodpovednosti v prípade vlámania do predajne, pripustil späťvzatie žaloby voči nim a konanie zastavil bez odôvodnenia z hľadísk uvedených v ustanovení § 96 ods. 2 O. s. p.

V prípadoch vlámania do predajní alebo iných prevádzkových miestností súdy zabúdajú posudzovať možnosť uložiť páchatelom aj povinnosť náhradiť náklady spojené s vykonaním mimoriadnej fyzickej inventúry ako úkonu nevyhnutného na zistenie a na uplatnenie nároku na náhradu škody spôsobenej trestným činom (hotové výdavky členov inventarizačnej komisie; cestovné, stravné a mzda za prácu nadčas, ak bolo preukázané, že vykonanie mimoriadnej fyzickej inventúry nespádalo do plánovanej pracovnej činnosti vykonávateľov inventúry a že za túto prácu nadčas boli honorovaní). Organizácie treba poučovať (§ 5 O. s. p.) o možnosti uplatniť tieto nároky v konaní (pozri č. 22/1979, str. 500,

Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk). Kolektívna hmotná zodpovednosť

Zodpovednosť pracovníka, ktorý zodpovedá za schodok spoločne s ostatnými v prípade skončenia jeho pracovného pomeru, jeho prevedenia, preloženia, prípadne dodatočného zaradenia do takého kolektívu, je upravená v ustanovení § 46 ods. 3 nariadenia vlády ČSSR č. 54/1975 Zb. V zmysle tohto ustanovenia treba posudzovať prípady dodatočného pristúpenia, prípadne vystúpenia zo spoločnej zodpovednosti.

Okresný súd v Michalovciach vo veci sp. zn. 8 C 1319/79 správne zaviazal žalovanú zaplatiť na ňu pripadajúci podiel na schodku, i keď počas inventarizačného obdobia skončila pracovný pomer, keďže nepožiadala organizáciu o vykonanie inventúry.

Okresný súd v Poprade vo veci sp. zn. 11 C 863/79 nesprávne zaviazal žalovaného zaplatiť na neho pripadajúci podiel podľa ustanovenia § 182 Zák. práce, hoci jeho pracovný pomer vznikol až v priebehu inventarizačného obdobia a dohoda o hmotnej zodpovednosti nebola uzavretá.

Za platnej právnej úpravy už neexistuje všeobecne záväzný zoznam funkcií, s ktorými by bola spojená povinnosť prevziať zodpovednosť za zverené hodnoty dohodou o hmotnej zodpovednosti. Riaditeľ, prípadne generálny riaditeľ organizácie štátneho obchodu môže vymedziť okruh funkcií, pre výkon ktorých je uzavretie dohody o hmotnej zodpovednosti nevyhnutné.

V dôsledku tejto zmeny nie je naďalej možné pri posudzovaní tejto otázky bez ďalšieho a paušálne považovať za spoluzavinenie organizácie, ak nie je dohoda o hmotnej zodpovednosti uzavretá so všetkými pracovníkmi (pozri č. 28/1976 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk, str. 134, a oznámenie Ministerstva obchodu SSR o vydaní všeobecných rezortných právnych predpisov, uverejnené v čiaske 35/1971 Zb.).

Napr. Okresný súd v Prešove vo veci sp. zn. 10 C 322/75 posudzoval samu skutočnosť, že v kolektíve hmotne zodpovedných pracovníkov pracovala aj maloletá pracovníčka, ktorá nemohla platne uzavrieť dohodu o hmotnej zodpovednosti, ako zavinenie organizácie.

Náhrada schodku na hodnotách, ktoré je pracovník povinný vyúčtovať Hodnoty zverené na vyúčtovanie

Pri výklade pojmu „hodnoty zverené na vyúčtovanie“ súdy správne vychádzajú z toho, že ich charakteristickým znakom je určenie na obeh alebo obrat a osobná dispozícia zodpovedného pracovníka s nimi po celý čas, po ktorý sú mu zverené. V súlade s tým považujú za zverené hodnoty najmä tovar v predajni, v sklade, ako aj prepravovaný tovar, finančné prostriedky zinkasované poštovým doručovateľom od občanov, pohonné hmoty a bloky na ne, prepravky, obaly, stravné lístky, cestovné lístky u sprievodcu autobusu, poštové známky u pracovníčky stavebného bytového družstva.

Okresný súd v Liptovskom Mikuláši vo veci sp. zn. 8 C 101/79 však nesprávne považoval za hodnoty zverené na vyúčtovanie aj príbory u čašníka, ktorý nemohol sledovať ich obeh.

Okresný súd vo Zvolene vo veci sp. zn. 8 C 35/80 posudzoval nesprávne zodpovednosť pracovníka za škodu v sume 2502,20 Kčs (išlo o penále za oneskorené vrátenie obalov) podľa ustanovenia § 176 Zák. práce. Neuvedomil si, že nejde o škodu, ktorá vznikla schodkom, ale o škodu, ktorú spôsobil pracovník organizácie tým, že porušil konkrétne povinnosti pri hospodárení s obalmi.

Okresný súd Bratislava-vidiek vo veci sp. zn. 8 C 955/78 zaviazal žalovaného nahradiť škodu v sume 20 054 Kčs vychádzajúc z ustanovení o zodpovednosti za schodok podľa ustanovenia § 176 Zák. práce. Išlo o škodu, ktorá vznikla organizácii tým, že žalovaný vo funkcii vedúceho závodu fingoval výplatné listiny, neoprávnene zúčtoval mzdy v závode nepracujúcim osobám a výplatu potom sám

prevzal. Pochybenie v právnom posúdení veci napravil až odvolací súd.

Súdy správne nepovažujú základné prostriedky za hodnoty zverené na vyúčtovanie.

Pri posudzovaní zodpovednosti pracovníkov za návratné obaly súdy ich považujú za predmet zvýšenej ochrany a teda za hodnoty zverené na vyúčtovanie. Niektoré súdy však nedostatočne rozlišujú, kedy ide o zodpovednosť všeobecnú a kedy o zodpovednosť kvalifikovanú. Neuvedomujú si, že podmienkou zvýšenej zodpovednosti pracovníka za obaly je to, aby mu boli zverené na vyúčtovanie. V opačnom prípade pracovník zodpovedá za náhradu škody podľa ustanovenia § 172 Zák. práce.

Okresný súd vo Zvolenej sa vo veciach sp. zn. 9 C 144/80 a 8 C 62/80 zaoberal náhradou škody, ktorá vznikla žalobcovi na prepravkách. V oboch prípadoch súd znížil náhradu škody v rozsahu dvoch tretín. Rozhodol tak preto, že na vzniku škody niesla vinu aj organizácia, a to tým, že nebola vedená presná evidencia týchto obalov; prepravky ráno prevzaté žalovaným často odvážal z predajne iný pracovník – vodič. Chýbal prehľad o tom, kto tieto obaly a v akom množstve skutočne prebral a bol povinný vrátiť.

Ak však pracovník prevzal obaly na vyúčtovanie, bolo vecou hmotne zodpovedného pracovníka, aby si prevzaté obaly evidoval a vrátil ich iba na základe potvrdenia. Schodok na hodnotách zverených na vyúčtovanie

Súdy správne chápu schodok ako rozdiel medzi skutočným stavom zverených hodnôt a medzi údajmi účtovnej evidencie, o ktorý je skutočný stav nižší. Správne ho vyčísľujú výlučne v štátnych maloobchodných cenách, podľa vykonaných inventúr, prípadne i za pomoci znalca.

Súdy správne rozlišujú medzi schodkom na zverených hodnotách a tzv. účtovným schodkom.

Okresný súd v Nitre vo veci sp. zn. 13 C 157/79 zamietol žalobu o zaplatenie 21 145 Kčs, keď zistil, že vymáhaná suma nepredstavuje schodok na zverených hodnotách, ale ide o chybu v účtovnej evidencii, takže žalobcovi škoda nevznikla.

V prípadoch náhrad škôd vzniknutých poškodením alebo úplným znehodnotením tovaru súdna prax vychádza správne z názoru, že v prípade vzniku takejto škody nejde o schodok, lebo sa tu tovar v organizácii nachádza a nechýba.

Okresný súd Košice-vidiek vo veci sp. zn. 8 C 790/80 však nesprávne bez vykonania dokazovania zaviazal žalované hmotne zodpovedné pracovníčky nahradiť schodok v sume 1425 Kčs, hoci tvrdili, že škoda vznikla bez ich zavinenia, lebo na príkaz inšpekcie ľudovej kontroly museli v predajni likvidovať 61 kg citrónov a 73 kg pomarančov.

Okresný súd v Liptovskom Mikuláši vo veci sp. zn. 9 C 24/80 zaviazal žalovanú vedúcu staničnej reštaurácie na náhradu škody 500 Kčs, vzniknutej skazením mäsa. Žalovaná ako hmotne zodpovedná pracovníčka škodu uznala a zaviazala sa ju v splátkach zaplatiť. Škodné protokoly boli pripojené. Súd vychádzal iba z jej uznávacieho prejavu; v odôvodnení rozsudku necitoval žiadne zákonné ustanovenie. Kompenzácia prebytkov so schodkami

Podmienky pre vzájomné vyrovnanie schodkov s prebytkami sú upravené v ustanovení § 39 vyhlášky č. 155/1971 Zb. Podľa tohto ustanovenia schodky a prebytky možno vzájomne vyrovnávať iba s povolením vedúceho organizácie a len v organizáciách, v ktorých sa zásoby evidujú podľa jednotlivých druhov, ide o úbytky a prebytky zásob, ktoré sa týkajú toho istého zodpovedného pracovníka a vznikli v rovnakom inventarizačnom období neúmyselnou zámenou ich jednotlivých druhov (napr. v dôsledku ich podobného balenia).

Okresný súd v Nitre vo veci sp. zn. 13 C 157/79 zamietol žalobu o náhradu schodku, určeného rozdielom medzi prebytkom zisteným v predchádzajúcom inventarizačnom období a schodkom v nasledujúcom období. Súd bol toho názoru, že prebytok vo výške 21 145 Kčs v skutočnosti nebol prebytkom, nakoľko pri nasledujúcej inventúre sa tento prebytok prejavil ako schodok. Podľa názoru súdu prvého stupňa išlo o účtovné manko.

Kompenzácia v tomto uvedenom prípade nezodpovedala ustanoveniam § 39 vyhlášky č. 155/1971 Zb. Súd tu pochybil, že nezistil správne skutočný stav veci v základnej otázke – v existencii schodku. Mal sústrediť dokazovanie na otázku správnosti vykonania inventarizácií, t. j. na otázku, či vôbec škoda vznikla. Predišlo by sa tak situácii, v ktorej sa rozhoduje o oprávnenosti žaloby už iba z hľadiska splnenia podmienok pre kompenzáciu, čo je pre pracovníka nepochybne nevýhodnejšie. Určovanie náhrady pri spoločnej zodpovednosti za schodok

Zásadu vylúčenia solidárnej zodpovednosti viacerých za škodu zodpovedných pracovníkov (§ 179 ods. 5 Zák. práce) súdy neporušujú a určujú náhradu každému z hmotne zodpovedných pracovníkov osobitne.

Súdy musia podiely náhrady jednotlivým pracovníkom určovať na základe dostatočných skutkových podkladov a zaoberať sa správnosťou navrhovaného rozvrhu náhrady organizáciou.

Napr. Krajský súd v Bratislave v odôvodnení rozsudku sp. zn. 18 Co 234/78 vyčerpávajúco uviedol spôsob výpočtu náhrad jednotlivým hmotne zodpovedným pracovníkom (44 hmotne zodpovedným pracovníkom), vychádzajúc z dostatočných zistení o ich hrubých zárobkoch. Napravil tak nesprávny postup Okresného súdu v Trnave vo veci sp. zn. 12 C 417/77.

Pri určení podielu náhrady jednotlivým pracovníkom spoločne zodpovedajúcim za schodok súdy vychádzajú zo zistených hrubých zárobkov zúčtovaných za obdobie od predchádzajúcej inventúry do dňa zistenia schodku (§ 47 nariadenia vlády ČSSR č. 54/1975 Zb.).

Nemožno vychádzať iba z údajov žalujúcich organizácií a z ich výpočtu podielov náhrady bez potrebného skúmania jeho správnosti.

Vymedzenie záväzkov jednotlivých hmotne zodpovedných pracovníkov je významné pre posúdenie správnosti postupu súdov v konaní a pre preskúmateľnosť a presvedčivosť ich rozhodnutí.

Okresný súd Bratislava-vidiek vo veci sp. zn. 11 C 28/80 i napriek vznášaným námietkam žalovanej proti správnosti výpočtu podielov náhrady uplatňovaných organizáciou nevykonal prepočet podielov, ale bez potrebných podkladov umožňujúcich mu presvedčiť sa o správnosti tohto výpočtu žalobe vyhovel.

Vo veci sp. zn. 8 C 119/80 Okresného súdu v Rimavskej Sobote bolo rozsudkom súdu uložené dvom žalovaným nahradiť schodok; z rozhodnutia ani z obsahu spisov nie je však zistiteľné, z akých podkladov pri určení podielov súd vychádzal. Zníženie náhrady škody (§ 183 Zák. práce)

Súdy pri určovaní výšky náhrady škody nižšou sumou ako je skutočná škoda dbajú na požiadavku zvýšenej ochrany majetku v socialistickom vlastníctve i na výchovné hľadisko. Zmierňovacie právo používajú len v odôvodnených prípadoch a v primeranom rozsahu.

Krajský súd v Bratislave v rozhodnutí sp. zn. 18 Co 234/78 (vydanom vo veci sp. zn. 12 C 417/77 Okresného súdu v Trnave) znížil kladne hodnoteným pracovníkom voči nim uplatnenú náhradu o 20 , nie však jednému zo žalovaných, a to z toho dôvodu, že predával nedostatkový tovar protekčným zákazníkom a tiež preto, že existenciu schodku preukázateľne už vopred predpokladal a snažil sa ho zakryť.

Aj Okresný súd v Leviciach vo veci sp. zn. 6 C 31/80 po náležitom zistení okolností podmienajúcich použitie zmierňovacieho práva, primerane znížil dvom žalovaným uplatnenú náhradu, nie tak tretiemu žalovanému, ktorý mal už predtým manko a jeho pracovný profil zníženie tiež neodôvodňoval.

Okresný súd v Liptovskom Mikuláši vo veci sp. zn. 7 C 10/80 priznal z uplatnenej náhrady jednu tretinu; zníženie a jeho rozsah odôvodnil tým, že išlo o ojedinelý prípad schodku spôsobeného počas rozvozu tovaru po pracovnej dobe a v osobe žalovaného išlo o dobrého pracovníka.

Správne je, ak sa podklady pre použitie zmierňovacieho práva, vrátane pracovno-morálneho hodnotenia pracovníka, zadávajú už v príprave súdneho pojednávania, teda aj vo veciach, v ktorých náhradu škody súd napokon nezníži.

Nie vždy si súdy uvedomujú, že sú povinné pri vymedzovaní náhrady škody prihliadať aj na to, či žalovaný spĺňa podmienky pre zníženie náhrady alebo nie (§ 183 ods. 1, veta druhá, Zák. práce) a že svoje stanovisko k tejto otázke majú odôvodniť.

Znížiť náhradu škody spôsobenej na zverených hodnotách, ktoré je pracovník povinný vyúčtovať, môže len súd alebo rozhodcovská komisia.

Organizácia má povinnosť požadovať náhradu celého schodku. Nesprávna je preto prax tých organizácií, ktoré uplatňujú už zníženú náhradu. V prípadoch, v ktorých organizácia náhradu sama znížila, súd je povinný postupovať podľa ustanovení § 5 a § 65 a nasl. O. s. p. v záujme dôslednej reparácie škody vzniknutej na majetku v socialistickom vlastníctve.

Súdy zamieňajú niekedy dôvody, pre ktoré sa pracovník zbaví zodpovednosti (§ 176 ods. 3 a § 172 ods. 2 Zák. práce), s tými dôvodmi, ktoré sú významné najmä pre použitie zmierňovacieho práva (§ 183 Zák. práce). Nesprávne úvahy v tomto smere vedú aj k ďalším ich pochybeniam.

Napr. Okresný súd v Martine vo veci sp. zn. 6 C 213/79 znížil náhradu škody o 20 z dôvodov relevantných pre zbavenie sa pracovníka zodpovednosti podľa ustanovenia § 176 ods. 3 Zák. práce (nedostatok priestorového vybavenia predajne, vrátane skladovacích priestorov, nedostatočný počet pracovných síl, neskúsení pracovníci).

Okresný súd v Považskej Bystrici vo veci sp. zn. 10 C 52/80 znížil zasa náhradu škody o 2/3 podľa ustanovenia § 183 Zák. práce, hoci išlo o uplatnenú protihodnotu znehodnotenej zeleniny, ktorá bola už zo skladu dodávaná nevytriedená a bez toho, aby bol zabezpečený jej plynulý a včasný odvoz. Vzhľadom na zistené skutočnosti prichádzala do úvahy aplikácia ustanovenia § 172 ods. 2 Zák. práce.

Okresný súd v Liptovskom Mikuláši vo veci sp. zn. 11 C 29/80 preukázané skutočnosti majúce význam pre zníženie náhrady (dobrá práca, prvý schodok žalovanej v predajni) hodnotil nesprávne pri rozhodovaní o trovách konania, aplikujúc tu ustanovenie § 150 O. s. p.

Aj Okresný súd Košice-vidiek vo veci sp. zn. 8 C 909/79 sa nezaoberal okolnosťami významnými pre obmedzenie zodpovednosti žalovanej, namietajúc nedostatok kvalifikácie, vedenie dvoch obchodných jednotiek v kritickej dobe a nemožnosť zvládnuť pracovné úlohy aj zo zdravotných dôvodov, pre ktoré už skôr požiadala o rozviazanie pracovného pomeru. Úroky z omeškania

V praxi súdov pri priznávaní úrokových pohľadávok sa úroky určujú v správnej 3 miere (§ 256 ods. 2 Zák. práce a § 1 ods. 1 vyhlášky č. 45/1964 Zb.); súdy však nezisťujú dôsledne skutočnosti významné pre posúdenie ich splatnosti a výroky o ich priznaní spravidla neodôvodňujú. Nie sú zriedkavé ani prípady, keď súdy bez uvedenia dôvodov úroky vôbec nepriznávajú.

Napr. Okresný súd v Trnave vo veci sp. zn. 13 C 97/80, hoci sa organizácia dožadovala priznania úrokov od 1. 6. 1978, priznal ich až od 4. 2. 1980, pričom tento svoj výrok ničím neodôvodnil.

Správne treba aplikovať ustanovenie § 253 ods. 2 Zák. práce a úroky priznávať odo dňa omeškania žalovaného pracovníka, t. j. po uplynutí troch dní odo dňa, kedy ho organizácia požiadala o uspokojenie (keď pracovník záväzok na náhradu škody neuznal a s organizáciou sa o spôsobe náhrady nedohodol), a v prípade, že organizácia výšku náhrady s pracovníkom neprerokovala a mu ju ani neoznámila, po uplynutí troch dní odo dňa, keď žalobný návrh, prípadne návrh na začatie rozhodcovského konania, bol pracovníkovi doručený.

Napr. Okresný súd v Leviciach vo veci sp. zn. 4 C 189/79 správne priznal úroky odo dňa 28. 5. 1979, teda po uplynutí troch dní odo dňa, keď bol žalovaný kvalifikovaným spôsobom vyzvaný na náhradu škody.

Nesprávna je prax tých súdov, ktoré úroky paušálne priznávajú od uplatnenia nároku na náhradu škody na súde. V niektorých prípadoch je začiatok omeškania nesprávne spojovaný s inou skutočnosťou.

Napr. Okresný súd v Poprade vo veci sp. zn. 8 C 912/80 zaviazal žalovaného nahradiť škodu s úrokmi odo dňa, keď došlo k uzavretiu dohody organizácie s ostatnými hmotne zodpovednými pracovníkmi.

Okresný súd v Prievidzi vo veci sp. zn. 8 C 233/78 priznal nesprávne úroky odo dňa spísania dohody podľa ustanovenia § 185 ods. 4 Zák. práce.

Ak organizácie úroky vôbec neuplatňujú, prípadne ich uplatňujú od inej doby ako je doba určená zákonom, súdy neplnia dôsledne poučovaciu povinnosť a organizácie na nedostatky návrhov neupozorňujú.

Ani v prípadoch uzavieraných zmierov súdy nemôžu zanedbávať povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 5 O. s. p.; majú upozorňovať organizácie (ich zástupcov) na povinnosť požadovať určené úroky z omeškania (§ 17 ods. 2 vyhlášky č. 156/1975 Zb. /4/ o správe národného majetku), majú o tom uviesť aj stručný údaj v zápisnici o pojednávaní, a len potom posudzovať splnenie zákonných predpokladov pre rozhodnutie o tom, či zmier schvália alebo nie. Pravda, treba tu pamätať i na možnosť organizácie povoliť primerané splátky a na dôsledky s tým spojené čo do včasnosti plnenia (§ 255 ods. 1 Zák. práce).

Hoci súdy sú povinné zaoberať sa omeškaním pracovníkov zodpovedných za schodok na hodnotách zverených na vyúčtovanie, skutkové podklady potrebné pre správne posúdenie tejto otázky a tým aj pre správne rozhodnutie o úrokoch si nezabezpečujú, nevenujú ani z tohto hľadiska pozornosť postupu organizácií podľa ustanovenia § 185 ods. 3 a 5 Zák. práce. K niektorým ďalším otázkam konania a rozhodovania súdov

Súdy sledujúc spoločenský zámer pri poskytovaní ochrany socialistickému vlastníctvu musia dbať na výchovné pôsobenie konania a rozhodovania, ale aj na dôsledné využívanie prostriedkov procesnej prevencie. Už prípravu konania musia orientovať na skúmanie náležitostí a na obsahovú správnosť návrhov na začatie konania organizácií, ktoré sú povinné uplatňovať právo na náhradu škôd proti všetkým, ktorí za škodu zodpovedajú, teda aj proti tým, ktorí škody spoluspôsobili, ak úmyselne alebo z nedbanlivosti nesplnili povinnosti smerujúce k ich zabráneniu a odvráteniu (§ 2 ods. 2 vyhlášky č. 156/1975 Zb.). 5)

1. Organizácie podávajú návrhy na začatie konania prevažne včas (spravidla na rozhodcovské komisie). Nie vždy však požadovali od pracovníkov (okrem uvedených už prípadov) celú náhradu škody, za ktorú títo pracovníci zodpovedajú (§ 176 a § 181 Zák. práce).

Napr. vo veci sp. zn. 8 C 85/80 Okresného súdu v Prievidzi šlo o schodok zistený pri inventarizácii (1. 11. 1979) v sume 99 504,80 Kčs. Ústredná inventarizačná komisia žalujúcej organizácie predpísala náhradu škody vo výške trojnásobku mesačného platu dvom hmotne zodpovedným skladníkom. Súd bez ďalšieho schválil zmier uzavretý účastníkmi, predmetom ktorého bola len uvedená náhrada (zistené nedostatky, vrátane nedostatočnej ochrany majetku v socialistickom vlastníctve, na čo upozorňoval už prokurátor, ponechal súd tiež nepovšimnuté).

Vo veci sp. zn. 10 C 2/80 toho istého súdu organizácia uplatnila náhradu len voči dvom spoločne hmotne zodpovedným pracovníkom (voči vedúcemu a jeho zástupcovi), rozdeliac medzi nich náhradu celého schodku; proti ďalším 18 hmotne zodpovedným pracovníkom náhradu

V snahe dosiahnuť mimosúdne úhradu schodku na zverených hodnotách pracovníkom, prípadne úhradu schodku v trestnom konaní súdnom, zavedenom proti páchatelom trestného činu, organizácie nie sú vždy dôsledné pri uplatňovaní tohto nároku na súde alebo na rozhodcovskej komisii. Zabúdajú tak často, že oneskorené uplatnenie náhrady schodku môže viesť k ich neúspechu v konaní.

Napr. vo veci sp. zn. 8 C 223/78 Okresného súdu v Prievidzi organizácia žalovala na základe dohody o uznaní schodku len jedného zo spoločne zodpovedných pracovníkov. V dôsledku premĺčania nemohla sa už s úspechom dožadovať náhrady aj od ďalších hmotne zodpovedných pracovníkov a tak namiesto sumy 11 713 Kčs vymohla len 1251 Kčs.

Vo veciach sp. zn. 5 C 559/76 a 5 C 215/77 Okresného súdu v Trebišove organizácia nárok na náhradu schodku uplatnila najskôr proti páchatelovi trestného činu rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve a len po uplynutí premĺčacej lehoty voči hmotne zodpovedným pracovníkom.

K zamietnutiu žalôb dochádza aj v ďalších prípadoch zasluhujúcich pozornosť tak z hľadiska dôslednej reparácie škody, ako aj prevencie. Týka sa to najmä neúspešných (čiastočne neúspešných) žalôb z toho dôvodu, že pracovník sa zbavil zodpovednosti celkom, prípadne sčasti (§ 176 ods. 3 Zák. práce).

Napr. vo veci sp. zn. 4 C 345/79 Okresný súd v Leviciach žalobu v celom rozsahu zamietol z dôvodu nesprávnej praxe v organizácii pri výdaji tovaru zo skladu; výdaj sa totiž uskutočňoval bez dodacích listov a bez označenia jednotkovej ceny pri dodatočných zápisoch. Tým bola znemožnená kontrola vydávaného tovaru a vytvorila sa možnosť jeho zámény (lacnejšieho tovaru za drahší a opačne).

Okresný súd v Banskej Bystrici vo veci sp. zn. 7 C 146/80 žalobu zamietol, lebo hmotne zodpovední pracovníci nemali vytvorené také pracovné podmienky, aby sa mohli o zverený tovar náležite starať.

Žaloby súdy zamietajú aj z ďalších dôvodov (napr. keď bolo zistené, že schodok vôbec nevznikol, prípadne v menšom rozsahu, alebo išlo o jeho započítanie so zisteným prebytkom).

Vo veci sp. zn. 7 C 31/80 Okresný súd v Martine zamietol správne žalobu z dôvodu uvedeného v ustanovení § 260 ods. 3 Zák. práce, lebo žalujúca organizácia uplatnila nárok na náhradu schodku proti právnomu nástupcovi zomrelej hmotne zodpovednej pracovníčky, ktorá za života nárok neuznala.

2. V konaní o náhradu schodku na zverených hodnotách, ktoré je pracovník povinný vyúčtovať, súdy majú dôsledne dbať na to, aby organizácie ako aj pracovníci svoje práva uplatňovali v súlade so zákonom, aby nedochádzalo k rozporu s celospoločenskými záujmami, najmä však s požiadavkou ochrany socialistickej ekonomiky. Nemôžu preto svoju činnosť obmedzovať len na rozhodnutie veci, na reparácie narušených ekonomických vzťahov, ale musia aj preventívne pôsobiť na odstraňovanie príčin narušujúcich alebo ohrozujúcich tieto vzťahy a tak predchádzať samým sporom. Majú teda v

najširšej miere využívať formy procesnej prevencie, najmä upozorňovaním (signalizáciou) na zistené nedostatky. 6)

Ustanovenia § 65 a § 66 O. s. p. nadväzujúce na ustanovenie § 2 ods. 4 zákona č. 36/1964 Zb. (v úplnom znení vyhlásenom pod č. 19/1970 Zb.) nie sú súdmi stále ešte dostatočne využívané. Na zistené nedostatky v činnosti organizácií (zodpovedných pracovníkov), ktoré viedli ku škodám, prípadne vznik škody na majetku v socialistickom vlastníctve umožňovali, musia súdy dôsledne upozorňovať, najmä vo veciach, v ktorých bola žaloba zamietnutá v dôsledku exkulpácie žalovaných, a vo veciach, v ktorých organizácie neuplatnili právo na náhradu škody včas a v celom rozsahu.

Upozornenie na zistené nedostatky v činnosti žalujúcej organizácie bolo na mieste napr. vo veci sp. zn. 13 C 1195/79 Okresného súdu v Poprade, v ktorej boli zistené viaceré nedostatky ako poberanie stravy vedúcim bez platenia, nedostatočné skladovacie priestory, voľné uloženie tovaru a nedostatočná kontrola.

Takisto to bolo vo veci sp. zn. 8 C 537/78 Obvodného súdu Bratislava 2, v ktorej súd zistil nepresnú evidenciu a organizačno-technické nedostatky v žalujúcej organizácii.

Okresný súd v Leviciach vo veci sp. zn. 4 C 345/79 vo svojom upozornení konkrétne uviedol, aké nedostatky zistil (výdaj tovaru zo skladu bez dodacích listov, prípadne bez výdajok, a neuvádzanie cien tovaru) a z čoho nedostatky vyplývali, a určil organizácii lehotu na vykonanie príslušných opatrení a ich oznámenie

Aj Okresný súd v Považskej Bystrici vo veci sp. zn. 7 C 761/78 signalizoval závažné nedostatky v účtovanej evidencii (60 nesprávne zúčtovaných položiek v úhrnnej sume viac ako 200 000 Kčs) riaditeľovi žalujúcej organizácie s určením lehoty na oznámenie výsledku prerokovania tohto upozornenia.

3. Správne vedené konanie a zákonu zodpovedajúce rozhodnutie vydané vo veciach náhrady škody spôsobenej na majetku v socialistickom vlastníctve má nemalý výchovný význam. V zákone (§ 157 ods. 3 O. s. p.) sa osobitne zdôrazňuje výchovné pôsobenie rozsudku. Sama právna úprava zodpovednosti pracovníkov za škodu sleduje výchovné ciele a vyžaduje, aby súdy získali potrebné skutkové podklady aj prostredníctvom zistení a poznatkov pri prerokovaní náhrady škody organizáciami v zmysle ustanovenia § 185 ods. 3 a 5 Zák. práce.

Pri rozhodovaní o týchto nárokoch súd musí dbať na to, aby odôvodnenie rozsudku pôsobilo presvedčivo a zaoberalo sa príčinami sporu. Za splnenia tejto požiadavky rozsudok môže účinne ovplyvňovať právne vedomie účastníkov, ale aj ďalšieho okruhu osôb, ktoré s ním prídu do styku.

Okresný súd v Leviciach správne napr. vo veci sp. zn. 4 C 346/79 v odôvodnení rozsudku jednoznačne vyjadril všetky zistené nedostatky na strane organizácie (nesprávna účtovná evidencia, nevyhovujúce skladovacie priestory, skladovanie tovaru na dvore) a z nich vyplývajúce dôsledky pre plnenie pracovných úloh hmotne zodpovedných pracovníkov.

Zisťované príčiny schodkov sú rôznorodé. Ide najmä o zavinené konania tretích osôb, o porušovanie predpisov o evidovaní tovaru, a to nielen hmotne zodpovednými osobami, ale aj zo strany vedenia závodov alebo organizácií, ktoré nezabezpečujú potrebnú kontrolu ochrany majetku v socialistickom vlastníctve, vrátane lepšieho zabezpečenia predajní a skladov pred možným vlámaním, ďalej o nedostatočnú kontrolu zo strany organizácií, spojenú často s nedostatočnou evidenciou tovaru a o porušovanie povinností zabezpečovať pracovníkom také pracovné podmienky, aby mohli riadne plniť svoje pracovné úlohy. Ide takisto o prípady schodkov u tých hmotne zodpovedných pracovníkov, ktorí boli ponechaní vo funkciách (prípadne znovu prijatí), hoci už predtým vykazovali nepriaznivé

pracovné výsledky a schodky alebo nespĺňali kvalifikačné predpoklady a odbornú prax vedúcich predajní či iných prevádzok.

Dôsledné zisťovanie príčin schodkov majú sudy využívať nielen z hľadiska ustanovenia § 157 ods. 3 O. s. p., ale aj pre lepšiu znalosť nedostatkov vyskytujúcich sa pri ochrane socialistického vlastníctva. Zabezpečujú si tak predpoklady pre vlastnú preventívnu činnosť, ale aj podklady pre prípadné ďalšie uplatnenie nárokov organizácií voči ďalším pracovníkom, ktorí porušili povinnosti pri plnení pracovných úloh.

1) Úplné znenie Zákonníka práce (zákona č. 65/1965 Sb.) so zmenami a doplnkami bolo vyhlásené pod č. 55/1975 Zb.; ďalšie doplnenie tohto zákonníka bolo vykonané zákonom č. 72/1982 Zb.

2) Predchádzajúci výklad k týmto otázkam pozri v zborníku III Najvyššieho súdu ČSSR „Nejvyšší soud o občanském soudním řízení v některých věcech pracovněprávních, občanskoprávních a rodiněprávních“, SEVT, Praha 1980 [str. 75 – 81], ďalej v zhodnotení rozhodovania súdov uverejnenom pod č. 12/1976 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk, ako aj v rozhodnutiach uverejnených pod č. 40/1964, č. 6/1965, č. 30/1965, č. 97/1968, č. 98/1968 a č. 65/1969 Zbierky rozhodnutí a oznámení súdov ČSSR a pod č. 70/1972, č. 27/1973, č. 28/1976, č. 25/1982 a č. 43/1983 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk.

3) Pozri rozhodnutie uverejnené pod č. 43/1983 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk.

4) Porov. teraz § 20 ods. 2 vyhlášky č. 90/1984 Zb. o správe národného majetku.

5) Porov. teraz § 9 ods. 1 písm. c) a d) vyhlášky č. 90/1984 Zb. o správe národného majetku.

6) K využívaniu ustanovení § 65 a § 66 O. s. p. a § 4 ods. 3 Not. por. o upozorneniach organizáciám (orgánom) na nedostatky v ich činnosti, ktoré boli zistené súdom alebo štátnym notárstvom, pozri č. 1/1977 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk.